

DOLENJEC

List za narodno prosveto in narodno gospodarstvo.

Uredništvo in upravnništvo „DOLENJCA“: Novo mesto (Kandija št. 53) sprejema dopise, oglase in naročnino. — Rokopisi se ne vračajo. — Za oglase primerne cene. Redna izdaja ob sobotah. Stane po pošti 4 krone na leto.

Pozdrav Jos. Stritarju ob njegovem prihodu v Ljubljano!

O venec Slave!

Ljubezen zlata Helija prikljé,
svobode tisočbarvne zarja vstaja,
obsipa cvet, ki pomlajen se raja,
ko zlato solnce se povrne, sije.

Izvirajo nedolžne melodije
ljubavi sladke polne, ki napaja
Elejdam duše, ki se slednja raja
v veselju, s cvetom da oltar ovije.

Enako Tebe hoče počastiti
in narod vdan hvaležno poslaviti.
Cel svet naj zve o slavi, naj zaori:

Resnicoljub da narod zna sprejeti
in počastiti sina Slave! Vneti
pozdravljamo Te slavno: „Srca gori!“

Porumenela je zarja nebo, jutro se je porodilo —
rosno in veselja ginjeno. Razpale so verige stoletnega suž-
njevanja v prah zdrobljene, cvet je pregrnil zeleni dol,
ravna bela steza poteka v nedogledne dalje... Vstala je
Vesna ljubezniva, nežnolična in smehljaje šeta po beloposuti
stezi, mimo raznobojnih cvetk, varno hiti dalje, tja hiti do
zatona v naročje Tetidi in neumrljivi slavi... Lahno za-
črtava s svojo nogo stopinje v pesek, znojna kaplja ji kane
raz lica in orosi tla... Za njo pa se klanjajo osiveli starci,

izkušeni in zmučeni, tja stopajo v zarisane stopala begajoče
boginje, nabiraje cvetke, ki so vzrastle iz znojnih kapelj
device, vežejo jih v šopke in hite dalje, dalje sledijo devici...
In ne opešajo na potu, utrudljivem, brezmejnem — v dalje
hite... In glejte! Devica se ozira, smeje se jim dobrovoljno,
vabi jih migajé z roko. Zresni se jim lice in pohite za njo.
Neumorno plovejo v tihi sreči, niso žalostni, saj jih vabi,
poživlja, krepí boginja, pomlajena Vesna in jim obeta
skromno, pa neskončno plačilo... Dalje hite...

In dospeli so do cilja, do zatega zatona... Konča se
stezica, bujne livade izginjajo, postojé pred obličjem ne-
umrljive Vesne. Klekajo pred njo gologlavi, nudijo ji veliko-
dušen dar, nabrane cvetke in povite v šopke, sad tihega
samospoznanja, trud burnih dnij življenja koncem lahke a
utrudljive poti. In devica se jim smeje, a ne zametuje darove
obilne, sprejemlje jih v veselju od slednjega, ki je hitel za
njo po njenih v tla zarisanih stopinjah in ni omagal na
dolgem poti ter se pogreznil v blatu življenja in poginil pod
stopali samozavestnih tekmecev... Konec je trpljenja in tihi
umetniki stojé pred boginjo... begajo v naročje nengasljive
slave, jadrajo po morju neumrljive pozabljivosti... In boginja
se raduje nad njimi, veseli z njimi, lega jim pletene vence
iz večne lavorike krog glav... Tam stoje duševni velikani,
ki so dopolnili dolgi pot, tam stojé in nje kinča „venec
slave!“...

V. Š.

PODLISTEK.

Zadnje šmarnice.

Iz prijateljevega dnevnika. — R. S.
(Konec.)

Krvavo rdeče je odhajalo solnce tistega
večera k zatonu za vršaci Savinjskih planin. Po
zadnjih ognjenih poljubih umirajoče večerne zarje
je nastala topa tišina liki oznanjevalka bližajočih
se viharjev. Na razvalinah Celjskega gradu pa je
stal mož resnega obraza, očitno globoko za-
mišljen v tajni ta večerni prizor. „Le idite vi
zadnji žarki tja v deželo ljubljeno, tja v rojstveni
moj kraj, le pojdite tja in še predno vstopite v
morje daljnih svetov, pozdravite mi tam sredi
cvetoče poljane, mojo — mrtvo ljubezen.“... Ko
je to spregovoril, vtrnila se je svitla debela solza
raz njegovo veliko sanjavo oko, solza gorja iz
globočine trpečega srca...

Ob tistem času tam daleč, daleč za gorami
je slonela Pepina na prsih svojega ženina... nje
ljubezni drhteča ustna so šepetala sladkim trepe-
tajočim glasom: „oj Rajko moj, kako sem srečna!“...
Rajko Peršin bogati trgovec iz Ljubljane in Pepina
Zabregar sta praznovala svojo zaroko v ožjem
rodbinskem krogu. Za oficijelno zaroko je bil do-
ločen praznik sv. Petra in Pavla. Na mizi pred
— gosti — namreč poleg ženina in neveste, mati
neveste in obeh sester ženina — je stala drago-

cena vazna polna s šopkom krasnih šmarnic. Prve
iz njegove roke. Čez teden dni po ti zaroki je
prejela Pepina iz Celja razglednico s predtiskano
besedo: čestitam! To je bilo vse, kar sem odgovoril
na njeno drugo, dolgo pismo. Odgovora nisem
dobil in s tem je bila pretrgana vsaka vez med
Pepino in manoj. Prvi čas so me sicer moji ožji
prijatelji pri naših sestankih v hotelu „pri belem
volu“ dražili, kaj je z mojo „ljublansko nevesto“,
no, ko pa so uvideli, da ne izvedo ničesar od
mene, se je cela stvar sčasoma pozabila. Ha! po-
zabila! Kdo ve?

Čez leto dni zadnjo nedeljo majnika je bilo
pri Zabregarjevih v Šiški in Peršinovi v Ljubljani
vse pripravljeno na svatbo. Še zjutraj pred poroko
je poslal Rajko krasen šopek duhtečih šmarnic v
pozdrav svoji nevesti. Bile so to zadnje šmarnice
njegove... zadnji njegov pozdrav. Na večer
namreč so imeli v Peršinovi hiši namesto ženina
— mrliča. Kratko predno se je Rajko odpeljal
k poroki, ga je zadela kap... Pepina o tem ob-
veščena, je prišla še pravočasno... zatisnila je
ženinu trudne oči — na veke... Minola so leta.
Med tem sem se preselil iz Celja domu na Do-
lenjsko in od tu zopet v Ljubljano. Le redkokdaj
sva se sešla s Pepino in še to navadno v kaki
večji družbi. Bila je popolnoma spremenjena.
Vedno resna, vedno zamišljena. V vsem najinem
občevanju je tičalo nekaj, kakor med dvema člo-
vekoma, med katerima leži veliko skrivnostno
vprašanje, nerešeno, nedotakneno. No, jaz sem

trdno sklenil, da ne dam povoda, biti prvi, ki se
ga hoče dotakniti. Kako je ona o tem sodila,
tega ne vem. Potem pa je prišel čas, ko sem
mного potoval in prišel le malokdaj v dotiko
z njo. Ko pa je prinesel nek ljubljanski časnik
laskavi članek o mojem planinskem potovanju in
delovanju za „Slov. planinsko društvo“, in se
vrnem zopet na moje stanovanje v Ljubljano,
dobil sem med drugimi, tudi njeno čestitko; in to
še celo z vabilom naj jo v kratkem obiščem,
gotovo pa še predno se zopet podam na daljno
potovanje. Dolgo sem se temu vabilu obotavljal,
ali neka čudna notranja slutnja mi je velela, naj
idem. In šel sem. Nekdaj cvetočo deklico našel
sem kot rožico velo, bledele — hirajočo. Ah ti
ljubezen, nesrečna ljubezen, koliko mladih žrtev
pade pred teboj liki rožice tam na cvetoči livadi
pred koscevo smrtonosno koso. Seveda sem ji
moral lagati, kako izborno izgleda, kako se je
popravila od kar sva se zadnjič videla na Slavčevi
maškaradi v „Narodnem domu“. „Ej Fran“, mi
odgovori žalostno: „ne sodi ljudi po njih vnanjosti
in ne verjami, česar ne vidiš v srcu. Z manoj gre
rakovo pot. Veš, tukaj le v prsih me že dolgo
nekaj teži, kakor kamen in — no, ali čemu bi
te s tem dolgočasila, rajše povej o tvojem zani-
mivem potovanju.“. Obrazložil sem ji re: ves
program mojega potovanja po Avstrijski Rivijeri
doli od južnih divnih krajev Kraljevice, Bakra,
Opatije, Lošinja, Kvarnerskih otokov, Učke gore
pa gori do sneženih gorenjskih velikanov do

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu.

Kot bližnjemu sosedu naše kmetijske vinarjske šole na Grmu bodi tudi „Dolenjec“ dovoljeno, izraziti svoje misli, mnenje in ob svojem času tudi svojo sodbo o ti njegovi sosedinji. Za danes le nekaj utrinkov iz celotnega članka. Kaj je namen ti šoli:

Šoli je v prvi vrsti namen, vzgajati naši gospodarsko zanemarjeni deželi zadostnega, krepkega in umnega naraščaja za posamezna gospodarska posestva. V ta namen bi bilo iskati v tej šoli, če ne izključno, vsaj gotovo pa pretežno večine mladenčev — sinov kranjskih posestnikov, kateri imajo po očetu prevzeti doma posestvo. In ker se nahaja ta šola baš v obližju dolenjske metropole, je konečno več kot samo ob sebi umljivo, da bi moralo obiskovati šolo izmed ostale Kranjske zopet pretežna večina kmetijskih sinov z vinorodne Dolenjske.

Drugi namen šole je, ali vsaj bi moral biti, z vsemi sredstvi to se pravi, z vzornim, teoretičnim in praktičnim gospodarstvom delovati na to, da postane šola prava skrbeča in ljubeča mati voditeljica in vzgojiteljica pred vsem kmetijskemu stanu v nje obližju in kolikor mogoče tudi do skrajnostnih zemljepisnih mej cele Kranjske. Kakor so svoj čas prižigali kot prvo znamenje pred Turki kresove najprvo na Mehovem in Gorjancih in po teh sva-rečih znamenjih opozorjeni, vsplamtevali so ti kresovi od kraja do kraja tudi v sosedne dežele, tako naj bi vsplapolala tudi po prižigu osredotočnega ognja iz te šole — od kraja do kraja svitla luč kulture na narodno gospodarskem polju naše prelepe Kranjske dežele. In ker leži ta šola v prelepi legi tudi sicer geografično precej na vshodni strani Dolenjske oziroma Kranjske, bi kranjski kmetovalec gori na severu in zapadu pač s ponosom lahko kazal na to šolo: Ex oriente lux! (iz vzhoda luč!)

In konečno, kakor je pred 2 tisočletji naš Veliki mojster in Veliki učnik večnih resnic svojim učencem ukazal: „Idite po zemlji in učite vse narode“ tako naj bi bil tudi na tem za Kranjsko deželo prekornim zavodu veliki učnik prirodnih resnic izvirajočih iz osrčja matere zemlje, tako naj bi tudi ta mojster novodobne gospodarske kulture izbral izmed vseh učencev svoje apostelje in jim velel: Glejte to krasno zemljo Dolenjsko! Od mrzlega severa doli proti gorkemu jugu pogledajte ta čudoviti nakiteni venec prijaznih vinskih goric s svojimi belimi cerkvicami, svojimi nizkimi vinskimi hrami. Pod njimi pa globoko bohotni pašniki in zeleni travniki, prepasani z blestečim srebrom in zlatom studencev, potokov in rek. Ozrite se tja kamor

solnce zahaja, ne vidite tamkaj nad zarezo našega gričevja proti jasnemu nebu kipeti z rumenim zlatom solnčnih plamen obrobene vrhe naših velikanov — Kranjskih planin. Kje jim je para na svetu? In krog in krog ti temni lesovi, goste šume in preraščeni gozdovi ob rebru naših gor, in ta valovita ravan, ki rodi takorekoč sama iz sebe in preživi od leta do leta naš slovenski rod — ali ne mika in vabi naše srce, da vso to krasoto in naravno lepoto natančneje spoznavamo in je proučujemo?

Da! idite po tej sveti zemlji, prepojeni s srčno krvjo naših pradedov, idite od kraja do kraja, učite in proučujte vse rodove našega slovenskega življa, učite jih ceniti in ljubiti to zemljo, zibeljko našo in naših očetov, prižgite jim uma, omike in prosvete žarno luč, da zasveti v slehernej kmetski hiši, doli in gori do zadnjega hrama v tihi dolini, do zadnje kočice zgrajene na skalnatih ramah naših vznesitih gor.

Da! idite in delite blagoslov, sprejetega tukaj ob njegovem izviru, orite, zaréžite brazdo globoko v zemljo, izrujte kar je kvarljivega in strupenega v njej, sejte čisto seme, da požene v kali in plovito obrodi. Idite od kraja do kraja in kamor stopi vaša noga, bodisi v obljudeno vas ali oddaljeno selo, bodisi pri hiši premožnih, ali ob skromni, z deskami zneseni bajtici siromaka kočarja, bodisi na rodovitnem ravanu ali ob kraških rebrih, bodisi po prijaznih vinskih goricah, ali po temnih lesovih in šumah, bodisi tam ali tu, odprite narodu oči, da vidi in izpregleda, da umeje in spozna krasoto, rodovitnost, vrednost in pomen svoje zemlje — vir svojega življenja. Idite innašli boste povsod mnogo gnjilega, zastarelega, bolnega. To treba otrebiti, prenoviti, ozdraviti. Vzgojite si svojih učencev vrednih, da hodijo sledi vaših stopinj, da skrbno čuvajo, da ne vgasne luč omike in kulture, katero ste vi prižgali.

Da! idite od kraja do kraja in učite vse rodove slovenske; učite in učite se; in kadar bo prvo delo Vašega apostolskega misijona končano, vrnite se nazaj, da se okrepčate za nadaljevanje naših dolžnosti, kot prvoboritelji za napredek in blagor našega kmetijskega stanu na Kranjskem ...“

Domače novice.

Odlikovanje. Župan občine Šmihel-Stopice gospod Jožef Zure, širom znan pod imenom „Štembur“ je bil od cesarja odlikovan z zlatim križcem za zasluge, ki si jih je pridobil kot mnogoletni župan in načelnik cestnega odbora. V venec mnogobrojnih čestitk sprejmi gospod odlikovanec tudi naše skromne čestitke.

Inspiciranje. Ravnatelj državnih železnic v Beljaku, dvorni svetnik Proske je nadzoroval

pondeljek popoldne našo Dolenjsko železnico. To je bilo njegovo zadnje inspiciranje naše proge, kajti odsihdob pride Dolenjska železnica pod upravo direktije v Trstu.

Porotne obravnave dne 28. t. m. Prvi dan: Marija Debeljak zaradi detomora, Urša Lepuša zaradi odvedenja, Ivan Može, zločin oskrumbe in posilstva. Drugi dan: Anton Murgelj zaradi tatvine. Tretji dan: Florijan Pašelj, zloraba uradne oblasti (prenešana obravnava od zadnjega zasedanja.)

Ne dajte tujcem starin. Zadnji čas nabira neka tujka iz Gradca razne starine po naši Dolenjski in daje zanje male odškodnine. Naš Dolenjec ne polaga veliko, ali celo nič vrednosti na take starine, kot žive priče z davnih časov zgodovine naših pradedov. Tako n. pr. stare slike, majolke, avbe, škrinje i. dr. Dolenjci! Ohranimo še to malo spominkov, kar jih imamo, zase ali za naš deželni muzej in ne dajmo jih za sramotno ceno tujcem v roke!

Kaj je s prispevki za izboljšanje godbe? Prejeli smo: V zadnjem času je nek gospod, ki je sicer član mestnega zastopa, ne pa tudi godbeni odbornik prevzel posnemanja vredno prostovoljno nalogo, ter pobiral ob raznih prilikah in raznih osebah prispevke za izboljšanje meščanske godbe. V ta namen je nabral kakor je ljubljansko časopisje poročalo že lepo vsoto skupaj in naša usta so bila polna slave in naša srca so bila polna hvale na ti požrtvovalnosti. Zato nas tem neprijetnejše dirne govorica, ki hoče vedeti, da se ta denar pač uporabi za izboljšanje godbe, toda ne za izboljšanje te doslej obstoječe godbe, marveč one, ki se ima še le poroditi kje in kako, o tem zgodovina molči. Medtem pa se nabrani denar naloži v hranilnici. Ker pa bo najbrže več darovalcev, ki se s to uporabo ne bodo zadovoljili, bi bilo več kot umestno, da se ta zadeva na tem mestu blagohotno pojasni in pove ali je, in koliko je na ti govorici resnice. Priobčujemo to notico, kakor smo jo sprejeli. (Ured.)

Strašna nevihta je razsajala v torek okrog poldne po novomeški okolici. Dež je lil, kakor bi se bil oblak utrgal, strašen vihar, treskalo je, med ploho se je večkrat vsula precej debela toča. Navihta je posebno divjala po okrajih pod Gorjanci. Navihte so v zadnjem času po raznih krajih kar na dnevnem redu, in bati se je, da bo letošnja letina, ki ravno sedaj najlepše kaže, imela še mnogo pretrpeti pred udarci vsled nim.

Premeščen je g. Rajmund Justin učitelj v Vremah na novo službo v Trebelno pri Mokronogu.

Današnji uvodni članek je posvečen Josipu Stritarju. Obširneje poročilo o Stritarjevi slavnosti priobčimo v prihodnji izdaji.

zadnjih izrastkov Savinjskih planin. In našel sem pridni poslušalki na njej in njeni materi. Ko pa je naju mati morala ostaviti, ter šla po opravkih, dvigala se Pepina raz naslonjače, na kateri je ves čas mojega pripovedovanja slonela, ter se mi bliža negotovimi koraki. „Fran, odpusti mi!“ vzklikne bolestno, „veš tisti rajski trenotki tam v Celju, potem tisto moje pismo, oj Fran! veruj mi, pokorila sem se dovolj tekom dolgih let za trenotek moje lahkomišljenosti izza mladih let. Med nama mora biti jasno! Ti na tvojem potovanju izpostavljen si tisočerm nevarnostim, jaz pa, ah, jaz pa sem le še vela roža od danes do jutri. Vidiš, tako se zna lahko zgoditi, da ostane najin star račun neobračunjen, neporavnan med nama in najinem življenjem. Torej, kaj ne, odpustiš mi.“ Še predno sem mogel kaj odgovoriti na to vprašanje, oklene me dvoje koščenih ročic in kakor pred 10 leti, obtičala so njena ustna na mojih v drhtečem dolgem poljubu. ... Bilo je tudi brez besed vse poravnano med nama. Prost vseh strastij je bil ta poljub, kakor poljubi iskren prijatelj svojega starega prijatelja, da, čist, nedolžen, pa iskren je bil ta najin poljub. Sela je zopet nazaj na naslonjačo in zdela se mi je ta roža vela lepša, kakor v časih davnih, ko je v polnem cvetju še cvetela. Sveti blaženi mir je razlil svoja blagodejna krila čez njeno bledele obličje in tiha sveča je črčala v sladkem nasmehu svoje pomirajoče poljube okrog njenih usten. „Kaj ne Fran, zdaj pa, če greš res na praznik sv. Petra

in Pavla zopet na planine, mi prineseš seboj lep šopek šmarnic, ah šmarnic, mojih najljubših cvetic. ... to se pravi, če ne bo že prepozno.“ — Napor zadnjih trenotkov jo je premagal, njena glaveca je pala trudno nazaj na naslonjačo. Ponudil sem ji s kozarca požirek vode, katero je hlastno izpila hvaležnim pogledom v mé! Nato je podavši mi še enkrat svojo belo ročico, povesla trudne oči. ... odšel sem tiho, se zunaj poslovil od njene matere, ter ji obljubil, da zopet kmalu pridem.

Dan sv. Petra in Pavla je bil grozno vroč dan, to sem posebno občutil gori med razbeljenim skalovjem sedla, ki loči Golico od Stola. Kapriciral sem se, da moram na vsak način od Golice skoz po grebenu na drugo višjo planino „Stol“ imenovano. Hodil sem vže štiri ure v neznosni vročini, a zdelo se mi je, da sem vedno na enem in istem kraju. Naposled se mi stori črno pred očmi in ko bi trenil padem raz pečin, preko katere sem hotel prelezeti. Zadel me je solnčarica. Bilo je že na večer, ho sem se prebudil. Mraz me stresal, in udje so mi bili vsled padca grozno težki. Pa treba bi bilo iti naprej, da pridem še pred trdno nočjo do kake pastirske kočice. Oziraje se na okrog, najdem stezico po kateri krenem na slepo srečo. Hkrati sem v zaraščenem gozdu. Med posekanimi debli zagledam v moje začudenje cel vrtec velikih krasno vzevelih šmarnic, kakršnih ne dobim v dolinah niti sredi cvetočega maja. „No Pepina, to boš vesela! vidiš na vse zadnje se ti

vendar izpolni Tvoja želja, podarim Ti šopek krasnih šmarnic.“ Tako sem govoril sam pri sebi, med tem ko sem nagloma nabiral dolgorasle šmarnice. Imel sem že od preje nabranih več gorskih cvetic, kakor murge (Kohlrüshen) dafno, encijan itd. Ha! to bo veselje. Pepina, še dva dni in potem, če Bog da, se zopet vidimo in potem? ...

Ko sem imel šmarnic dovolj, spustil sem se po drči doli in po kratkem iskanju prišel do prvega kmeta gori v rovtah nad Javornikom. Dobil sem prenočišče in otrujen kmalu zaspim. Same strašne sanje. Po visokih nebotičnih robovih sem se plazil, pa padel v globoka brezdnja. Še le proti jutru dospem na prijazno ravan, polno cvetočih šmarnic. In glej! tu pride Pepina lepo belo oblečena kakor nevesta pred poroko in pravi: Fran! „Prišla sem, da sprejemem, predno grem, iz Tvojih rok šopek obljubljenih šmarnic.“ Že sem ji hotel podati zvezani šopek v roko, tu začnem krepki glas: Alo, gospod ustanite, štiri je ura! Probudil sem se in spočetka nisem prav vedel, kateri teh dveh glasov me je vzbudil iz spanja. Še le ko čujem težke stopinje kmeta blizu mene, sem se zavedal svojega položaja. Vstal sem in se poslovil od prijazne gostoljubne hiše. Ko sem dospel gori na Konjsko planino do prve vode kjer sem si kuhal zajutrak in po zajutruku odpočil na veliki pečini, zroč nizdoli v prekrasno panoramo Blejskega jezera, se domislim mojih čudnih sanj. Bog zna, da nisem praznoveren, in ne dam na sanje ničesar, vendar ta čudna prikazen mi ni

Razne novice.

Škropite, pa ne razškropite cest! Prejeli smo: „Nekje na Dolenjskem imajo hvalevredno navado, da škrepe ob veliki vročini ceste. To je lepo! Toda gospodje mestnega zastopa v katerih delokrog najbrže to škropljenje spada, zamenjajo to cestno vročino, z vročino velikega požara, kajti puste škropiti s cevjo, kakor jo rabi požarna bramba pri velikih ognjih, brez škropilnika, to je priprave, natakujeno na koncu cevi, in skozi katero voda le v razpršenem značaju vhaaja. Tako se zgodi, da vsled prehudega pritiska vode skozi odprto cev, škropilec povzroči le škodo cesti in občinstvu. Cesti, ker jo prehudi curki vode popolnoma oničujejo in razdirajo, občinstvu pa, ker mora požirati neposredno pred škropilcem podivjani cestni prah, za škropilcem pa plezati vsled vodnega pritiska sredi ceste in ulic čez gore in brezdna, ki je povzročila tako neumestno staro-veško škropljenje. Pa še nekaj!

O najnovejšem sredstvu zoper tuberkulozo in drugih sličnih boleznih. V zadnjih letih se je človeštvo postavilo v odločen boj proti tuberkulozi (jetiki) seveda le — na papirju in oprostostnih odredbah — kakor glede pljunkov na tla itd. — torej stvari, iz katerih danes že vrabiči po strehah norce brijejo. Pa o tem ob drugi priliki več. Hotel sem tu le povedati, da če greš nekje na Dolenjskem zjutraj med 8. in 9. uro čez glavni trg ali ulice, srečnega se moraš šteti, če srečno uideš celi vojski raznih bacilov. Raz okno namreč stopajo služkinje pa tudi ugledne gospodinje prah iz talnih preprog, stresajo pernice, rjuhe, odeje, madrace in druge slične — nedolžne stvarce seveda — no in vso to sodrgo dobiš ti ali naravnost v usta ali skozi nos, to je namreč odvisno od tega, kako so vstvarjena Tvoja nežna usta. Gorje tudi Tebi, če si slučajno v črni obleki. Izgledaš, kakor bi prišel ravnokar od mlatičev. Vidite, to je moderna higijena, to je najnovejše sredstvo zoper tuberkulozo. Tako namreč mislijo in tudi delajo nekje na Dolenjskem. Pri nas v Novem mestu pa, kjer imamo ob glavnih cestah še vedno odprte kanale; in kjer imamo vzorno sanitarno policijo, in sedež okrožnega zdravstvenega sveta, ki je s tem, da je naročil aparat za razkuževanje bacilov že vse storil, kar je v njegovi skromni moči možno storiti; pri nas v Novem mestu pa kjer smo še pri starih jasilih — se seveda kaj tacega nikdar ne zgodi?...

Z drevesa sta padla 9 letni Jože Petrič, sin kovača iz Muhaberja in 7 letni Franc Langer iz Žužemberka. Dečka sta na drevju „kebre“ otre-sala in pri tem tako nesrečno pala, da si je prvi zlomil nogo, drugi pa roko. Oba ponesrečenca se nahajata v bolnici usmiljenih bratov. Ne ve se še kdo je nesreče kriv, ali dečka sama, ali — kebre!

šla iz glave, pa ni šla. Tudi potem na moji daljni poti ko sem se bližal vrhu Stola so mi vedno rojile po glavi njene zadnje besede: „Kaj ne Fran, zdaj pa če greš na praznik sv. Petra in Pavla res zopet na planine, mi prineseš seboj lep šopek šmarnic, ah šmarnic mojih najljubših cvetic... to se pravi če ne bo prepozno.“ Kaj nek to pomenja? Ah nič, prazne sanje! Vendar tista prirojena mi slutnja mi ni dala miru vso pot, nekaj mi neznanega me je gnalo domov in tako sem naposled spremenil ves svoj nadaljni program in odpotoval še pred časom nazaj v Ljubljano. Šopek šmarnic z drugimi cveticami vred sem postavil v vodo, da se osveže in jih potem še tisti večer ponesem moji bolelni prijateljici Pepini. Ko sem se med tem preoblekel, napravil sem šopek, res krasen, diven šopek, tako da sem ga bil sam vesel. Med potjo v Šiško vstopim v neko pred-mestno gostilno, da si vtešim neznosno žejo, ka-tero sem še prinesel seboj s planine. Vzamem v roke Ljubljanski dnevnik in nehote mi padejo oči vzdaj na inseratnem delu na debelo tiskano ime „Pepina“. Pogledam hlastno in... moj Bog, jeli to mogoče?... gospa Zabregar-jeva naznanja tužnim potrtem srcem izgubo svoje edine hčerke Pepine, ki je nocoj po kratki mučni bolezni — mirno v Gospodu zaspala... Torej te sanje! Potok bridkih solza, iz globočine srca je privrel na dan in te solze žalosti nad izgubo drage prijateljice so rosile moje in njene: zadnje šmarnice!

Naši delavci in delavske plače. Dandanes je delavec kardinalno vprašanje za obstoj Dolenjskega gospodarja. Kakor se naši „ljudski voditelji“ v mnogem drugem oziru le pri polnih mizah brigajo za gospodarske interese svojega naroda, tako je doslej tudi naše delavsko vprašanje spalo sladko spanje „pravičnega“. Ker se našim „akademsko in prirodoznanstveno izobraženim veščakom“ prenizkotno zdi stopiti doli med nas proletarce, skušal bo „Dolenjec“ zbuditi ob priliki tudi to za nas življensko vprašanje iz svoje do-sedanje pozabljenosti.

Po Krki vozeča se mladina. Predno o tem kaj več izpregovorimo, opozarjamo policijsko oblast na nabroj nesreč, ki so že zahtevale dokaj žrtev zaradi lahkomišeljne vožnje zlasti šolske mladine po Krki, kateri celo izkušen veslar le malo zaupa.

Potresne opazovanje. Magnetnica ves ta čas v izrednem nemirju. Posebno v nedeljo dop. in zvečer od 9.—11. ure in ponedeljek od 12.—1. ure popoldne. Markantni prirodni pojavi nedeljo dop. V ostalem vzdržujemo naše zadnje poročilo v celotnem obsegu, četudi nam do trenutka še ne-dostaja tozadevnih potrdil.

To in ono.

Izvanredna vremena in katastrofe po svetu. Letošnje leto je pravi vremenski čudež ne samo pri nas, marveč po širni zemlji. Na Španskem je še pred kratkim neprestano deževalo, tako, da se je moral vsled poškodb na železniških progah po več krajih ustaviti promet. Pokrajini Katalonija in Valencija sta bili pod vodo, povodenj je od-nesla več mostov. Koncem minolega meseca je zapadel sneg, ki je povzročal velik mraz. V Teksasu (ob Meksiškem zalivu) je divjal ob tistem času grozovit tornado t. j. vrtnčasti vihar, ki je razrušil več poslopij. Mnogo oseb je bilo težko poškodovanih, enajst pa mrtvih. V oko-lici Vezuva povzročale so velike povodnje mnogo občutne škode. Razdrtih je mnogo mostov pretrganih več železniških zvez. V Krasnojarski (Rusko) je prestopila reka Jenisej bregove in pre-plavila tričetrtine mesta Jenisseisk. Ljudstvo je zbežalo deloma na strehe, deloma iz mesta. Tudi pri nas je zadnji čas nastopalo izvanredno vreme menjajoče se z nevihtami, plohami, točo, vročino in mrazom h krati. Zlasti je prizadeta Spodnja Štajerska po toči in nevihti, ki je napravila posebno v vinskih gorica h zdatne škode. Upanja, da to čudno vreme zopet krene v staro pot svoje normalnosti, ne moremo še imeti in tudi ne nuditi bravcem „Dolenjca“ če bi tudi to radi storili. Kakor že nekaj let, tudi letos ni pričakovati prave spomladi, kakor smo je bili vajeni doslej. Kakor prehod iz zime v spomlad, rapiden bo oziroma je že tudi prehod spomladi na poletje. 45° Celzijeva gorkota se menja z 10° da celo s 3° C mraza (seveda nad normalo) neni nič, tebi nič, tekom enega dne. Po vseh pojavih moramo soditi, da se z našo zemljo vrše čudno-neznane spremembe ne samo od spodaj navzgor, marveč od zgoraj navzdol. Morda je po kakem fizikalnem vplivu prešla zemljina os v svojem vrtenju izven svoje dosedanje smeri ter tako povzročila tudi smer svojega naklona k ekliptiki (pot solca). V tem slučaju imamo pričakovati temeljito premembo zonov, to je pasov (raznolike krajevne toplote) in podnebja. Na vsak način pa je gotovo, da ži-vimo v dobi izrednih sprememb na našem planetu.

Zakaj je zemlja okrogla? Učitelj (razlaga, kako se razni predmeti na zemlji opazujejo z raznih krajev različno in to vsled okroglega oboda zemlje) vpraša: „Kdo mi zna povedati, zakaj je zemlja okrogla?“ 50 učencev, pa vse tiho. Na-posled pa eden najmodrejših vendarle vstane in korajžno pravi: „Gospod učitelj, jaz vem!“ „No torej, kaj je s tvojo modrostjo?“ „Veste, gospod učitelj“, de mladi modrijan korajžno, „zemlja je le zato tako okrogla, ker so tudi vsi globusi okrogli.“ Če je bil učitelj, zemlja in globusi s tem odgovorom zadovoljni, o tem kronika molči.

Ali to ni bik, g. svetnik! Nekje v večjem trgu — (mogoče tudi v mestu) na Dolenjskem so imeli licenciranje plem. bikov. Gospod okrajni glavar, od katerega milosti ali nemilosti je bilo in je (zakaj? to ne vemo:) še danes odvisno, ali je bik „taublih“ ali ne, vidi kako kmet obrača neko suho mrcino ravno pred g. glavarjem. „No, kaj pa ta suha mrhovina tukaj, to vendar ne

bomo potrdili za plem!“ Ker se g. glavar le še vedno huje jezi, da mu take škandal bike pri-peljejo za licenciranje, stopi k njemu nek drug gospod, ki se je slučajno pri bikih bolj spoznal, in skuša tolažiti: „Ali to ni bik, g. svetnik, eh to je vendar le Kra---a-va.“ — Ni velik raz-loček, a mala pomota je pa vendar le, posebno pri licenciranju!

Gospodarske drobtinice.

Če se Marička na roki opeče.

„Ježeš, gospod Dolenjec“, tako nam piše ongava Marička iz Solzne Doline na Kranjskem, naj mi povejo, kaj čem početi, kadar se mi zopet taka nesreča zgodi, kakor ondan, ko sem Vas ubogala, in poskusila, kako se da kalna voda očistiti za pranje. Pa ne, da bi me dal v „cajtng“, kakor je to Vaša navada. Veste, to le Vam povem, kaj se mi je zgodilo. Hotela sem vlti velik pisker vrelega kropa s solitrom raztopljenega, kakor ste mi svetovali, v čeber, pa se prikaže v istem tre-notku, veste, un Janez iz sosedne vasi za plotom našega vrta pa pravi: „Bog ga daj, Marička!“ Ne da bi kaj drugega mislili od mene, samo po-gledala sem ga, na — in že sem vtila skoro ves pisker mimo čebra na tla, nekaj po moji roki. K sreči sem imela roko dobro povito v cunji, da sem mogla sploh vroči pisker držati, in razun straha in malo rudeče kože hvala Bogu, — Ja-nezu pa figo, — (Buh ne zaden mu to povedat) ni se mi pripetilo kaj posebno hudega. Ali nesreča — tudi brez Janeza — pri nas gospodinjah ni nikoli ognana, kaj mi svetujete prosim Vas, proti opeklinam?

Odgovor. Gospodična Marička, veseli nas, da nam zaupate tudi take stvari ki niso za v „cajtange“ in kar se opeklina tiče radi Vam „gremo na roke“ z dobrim svetom. Proti ope-klinam ni v naglici nič boljšega, kakor če se naliže čista skledica z mrzlo vodo, in to vodo dobro osoli, potem pa brž oparjeno roko noter. Spočetka to malo zaskeli, pa nič bat se, držite roko le mirno dalje v vodi. Če pa Vam je vreli krop brizgnil v lice, ali vrat namočite močno platneno cunjo — ki mora bit seveda čista — v to osoljeno vodo, in držite to cunjo na opeklini. To je treba večkrat ponavljat, kakor hitro se cunja segreje. Naposled pa je najbolje posebno po zimi, da se taka rana s platneno suho obvezo zavaruje proti zraku in mrazu. Čez nekaj dni je stvar navadno že dobra, in Vaš Janez zopet lahko pride za plot in Vam vošči: Buh ga daj Marička! Če imate slučajno zopet pisker vrele vode v roki, zlijte jo preje v čeber in potem še ko postavite pisker na tla odgovorite mu nazaj: Buh ga daj Janez! Tako, tako gospo-dična Marička pa zdravi ostanite!

Če se obleka iz kamgarna sveti, nikar še obupati. Raztopi 25 gramov salmijaka in ravno toliko soli v 50 gramih vode, pomoči mehko krtačo v to tekočino in krtači polagoma in redoma po vseh delih obleke. Obleka se ne bo svetila več, bo zopet kakor nova, če ni — prestara.

Kdo se ne jezi čez mastne ovratnike pri suknjah? Posebno debeli ljudje ki se mnogo pote. Hm! Treba novega ovratnike? Ne! Stepi surovi rumenjak, namaži žjim zamazani ovratnik. Pusti ga posušiti, odstrani osušeno rumenjakovo skorjo, ovratnik pa operi potem še v mlačni vodi. In doživel boš čudež, ovratnik pri suknji ni več masten, tudi če si Ti sicer debel — za nšesi.

Če kašljaš, pij — ne vino — ampak debelo stolčeni in dobro prekuhani — oves — to se pravi ovseno vodo. Ni prenapačno tudi, če pustiš nakapati loja na papir in si to položiš na prsi. To velja namreč za kašelj, s katerim nas po zimi naše ženske radi zabavajo. V resnih slučajih pa nič popreje okrog sebe pacati, nego hajd k zdravniku.

Trgovski učenec

kateri je dovršil vsaj eden gimnazijski razred se sprejme za takojšnji nastop v **manufakturni in modni trgovini**

JOSIP MORAUC

v Rudolfovem.

**Rudolfovo
Glavni trg**

Okrajni
e. kr. zastop
priv.
Assicurazioni Generali

**Rudolfovo
Glavni trg**

JOSIP MORAUČ

priporoča svojo **bogato zalogo**

vsakovrstnega manufakturnega in modnega blaga po najnižji ceni.

Najboljši in najcenejši
šivalni stroji

se dobe edinole

pri 'Morauču'.

Dobro in poceni. ≡

Velika izber

krasnih nagrobnih vencev

s trakovi in napisi.

≡ Postrežba točna in solidna.

Franc Božič Novomesto
Glavni trg

Trgovina

**z veliko zalogo raznovrstnega manufakturnega
blaga za ženske in moške obleke.**

Velika izbira zlasti sedaj za poletni čas.

Cene nizke — blago dobro.

Jakob Mikolič

krojaški mojster v Novem mestu
naznanja, da delajo v njegovi delavnici **najboljše de-
lavske moči**. Zatorej se jamči za

elegantno, lepo in moderno izvršitev naročil

kakor tudi zato, da se vsaka v moji delavnici narejena obleka
lepo prilega.

Priporoča se z odličnim spoštovanjem udani

zgornji.

Franc Rueh

klepar v KOSTANJEVICI na Dolenjskem

prodaja različne, najpopolnejše in lično izdelane

kleparske predmete

po naročilu v zahtevani obliki in množini.

Pokrivanje streh poslopij s kositarjem.

Lovro Puš

čevljarski mojster

v Rudolfovem na Dolenjskem

priporoča p. n. občinstvu svojo **delavnico** in **zalogo**
finega in trpežnega vsakovrstnega

obuvala

za ženske in moške. **Domača in vnanja naročila**
po meri se točno in ceno izvršujejo.

Dolenjska.

Šmarješke Toplice.

Kranjska.

Vsem p. n. **gostom, letoviščarjem, izletnikom, potnikom in obisko-
valcem** kot izborna zdravilnih priznanih **Šmarjeških Toplic** priporočam svojo

novo otvorjeno, moderno urejeno gostilno

z lepimi sobami za prenočevanje in za stalno bivanje. **Vožnja** od Šmarjete do Toplic **na razpolago.**
Za **dobra jedila** in **izvrstno pijačo** vedno skrbjeno.

Cene nizke. Postrežba točna.

Za obilen obisk in blagohotno naklonjenost se priporoča z odličnim spoštovanjem

Janko Karlovšek

gostilničar in trgovec v Šmarjeti.